

Byrådssak 87/25

Natur videregående skole og naturbruk i Osloskolen

Sammendrag:

Oslo kommune har siden 2013 hatt en samarbeidsavtale med Natur videregående skole om å dekke skolepenger for osloelever med ungdomsrett. Samarbeidsavtalen ble inngått fordi kommunen selv ikke hadde tilbud om utdanningsprogram i naturbruk. Da Stovner videregående skole etablerte tilbud om naturbruk skoleåret 2022/2023 ble samarbeidsavtalen justert slik at kommunen kun dekker skolepenger for osloelever som går på programområder som ikke tilbys i kommunens egen regi.

Våren 2023 fattet bystyret flere vedtak, blant annet om at kommunen skulle gå i dialog med Natur vgs og Stovner vgs om å innlemme Natur vgs som en del av den offentlige skolen i Oslo. Vedtakene la føringer for at ved en innlemmelse skulle byrådet garantere for at Natur vgs skulle få fortsette i egne lokaler, og at skolens særpreg skulle beholdes, herunder størrelse, programområder og fleksibilitet. Videre ba bystyret byrådet om å legge frem en sak om tilbudet av naturbruksprogrammer i Oslo, og gå i dialog med aktuelle skoler for å vurdere hvordan programmene kan organiseres og tilbys i Oslo på sikt. Saken skal inneholde en vurdering av om og i så fall hvordan kommunen kan dekke skolepenger for elevene på naturbruksprogrammer på private skoler, når de samme programmene finnes i kommunal regi.

Utdanningsetaten har fått oppdrag om å følge opp vedtakene, gjennomføre nødvendige utredninger og å være i dialog med begge skolene om en mulig innlemmelse av Natur vgs i Osloskolen.

For å sikre tilstrekkelig tid til å gjennomføre dialog, utredninger og behandling av saken i bystyret, er det inngått en midlertidig samarbeidsavtale med Natur vgs om at kommunen dekker skolepenger for osloelever med ungdomsrett frem til 01. mars 2026. Natur vgs har også, i tråd med bystyrets vedtak, midlertidig fått utbetalt driftsstøtte.

Utredningene som er gjennomført viser at kommunen, etter det forvaltningsrettslige likebehandlingsprinsippet, ikke har anledning til å utbetale særskilt driftsstøtte eller dekke skolepenger for osloelever ved Natur vgs dersom samme tilbud finnes i offentlig regi. En slik praksis vil innebære usaklig forskjellsbehandling og kunne føre til erstatningsplikt.

På bakgrunn av dette, de gjeldende bystyrevedtakene i saken og hovedfunn i utredningene som foreligger, må bystyret ta stilling til tre alternativer for veien videre:

- Alternativ 1: Kommunen overtar Natur vgs gjennom en virksomhetsoverdragelse, og driver tilbudet videre i nåværende form og lokaler. Alternativet medfører store investeringskostnader på kort sikt, i tillegg til betydelige merkostnader til drift på lengre sikt. En plan for videreutvikling av naturbruk i Osloskolen må utredes nærmere med utgangspunkt i tilbud ved både Natur vgs og Stovner vgs.
- Alternativ 2: Kommunen overtar Natur vgs og på sikt overfører elever og ansatte til lokasjonen ved Stovner vgs. Alternativet gir økonomiske besparelser for kommunen, sammenliknet med alternativ 1, men bryter med bystyrets vedtak om å garantere for at Natur vgs kan drifte videre i egne lokaler. Videre er det usikkert om styret ved Natur vgs vil godta disse vilkårene.
- Alternativ 3: Kommunen avbryter virksomhetsoverdragelsen og går i dialog med styret ved Natur vgs om å gå inngå en ny samarbeidsavtale. Alternativet innebærer at styret ved Natur vgs må reversere sitt vedtak om nedleggelse av skoledriften, og at Osloskolen ikke selv kan gi tilsvarende tilbud som tilbys av Natur vgs. Det vil også måtte gjøres en vurdering av de anskaffelsesrettslige aspektene rundt det å kjøpe skoleplasser innen naturbruk. En plan for videreutvikling av naturbruk i Osloskolen må utredes nærmere med dette som utgangspunkt.

En plan for videreutvikling av naturbruk i Osloskolen kan utarbeides etter at bystyret har tatt stilling til de skisserte alternativene for veien videre.

Saksfremstilling:

Bakgrunn

Bystyret fattet våren 2023 flere vedtak om å vurdere innlemmelse av den private skolen Natur videregående skole i Osloskolen. Som en del av bystyrets vedtak skulle byrådet våren 2023 legge frem en sak om Natur vgs og naturbruk i Osloskolen. Prosessen med dialoger, utredninger og utarbeidelse av saken har imidlertid krevd lenger tid. Oslo kommune har derfor inngått en midlertidig samarbeidsavtale med Natur vgs. Samarbeidsavtalen innebærer at Oslo kommune dekker skolepenger for osloelever med ungdomsrett ved Natur vgs og at innsøking til Natur vgs kan skje gjennom VIGO. Avtalen varer frem til søknadsfristen for skoleåret 2026/2027, altså 01. mars 2026. I tillegg får Natur vgs, i tråd med bystyrets vedtak, midlertidig utbetalt driftsstøtte fra Oslo kommune.

Kort om utdanningsprogram i naturbruk

Utdanningsprogram i naturbruk har som formål å utvikle elevenes forståelse av samspillet mellom natur, samfunn og økonomi. Elevene skal få kompetanse på å ta vare på og nyttiggjøre seg naturressurser på en bærekraftig måte. Inndelingen i utdanningsprogram, programområder og fag- og timefordeling fastsettes av statlig utdanningsmyndighet. Utdanningsprogram i naturbruk består av følgende programområder:

1. år (Vg1)	2. år (Vg2)	3. år	4. år
Naturbruk	Akvakultur	Naturbruk studieforberedende	
		Akvakulturfaget (i bedrift)	
		Havbruksteknikkfaget (i bedrift)	

		Påbygging til generell studiekompetanse	
	Anleggsgartner	Anleggsgartnerfaget (i bedrift)	
		Påbygging til generell studiekompetanse	
	Fiske og fangst	Naturbruk studieforberedende	
		Fiske og fangst (i bedrift)	
		Påbygging til generell studiekompetanse	
	Heste- og dyrefag	Naturbruk studieforberedende	
		Dyrefaget (i bedrift)	
		Hestefaget (i bedrift)	
		Påbygging til generell studiekompetanse	
	Landbruk og gartneri	Landbruk	
		Naturbruk studieforberedende	
		Gartnerfaget (i bedrift)	
		Påbygging til generell studiekompetanse	
	Reindrift	Naturbruk studieforberedende	
		Reindrifftsaget (i bedrift)	
		Påbygging til generell studiekompetanse	
	Skogbruk	Naturbruk studieforberedende	
		Skogfaget (i bedrift)	
		Påbygging til generell studiekompetanse	
	Hovslagerfaget (i bedrift)		

Programområdet anleggsgartner, som tilhører utdanningsprogram for bygg- og anleggsteknikk, kan søkes av elever fra Vg1 naturbruk som et kryssløp.

Naturbruk i Osloskolen

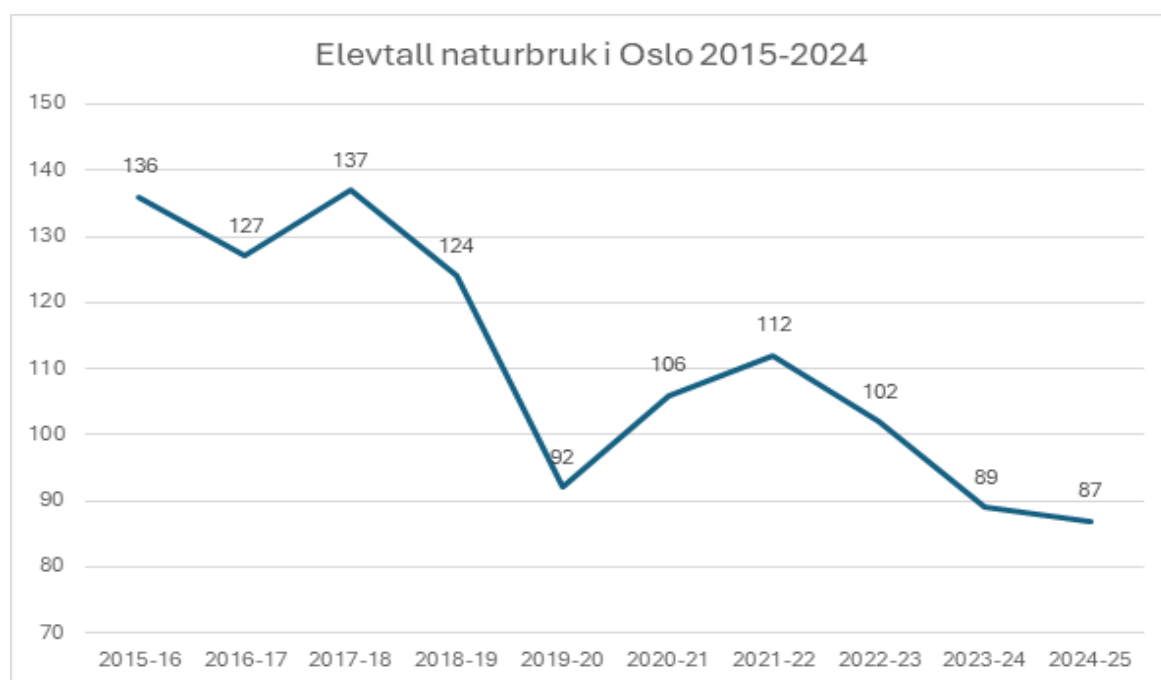
Natur vgs (tidligere Vinterlandbruksskolen i Oslo) ble opprettet i 1886 og er en av Norges eldste land- og naturbruksskoler. Frem til 1931 var skolen privat, før den i 1932 ble godkjent som stiftelse. I 1990 ble stiftelsen til Natur videregående skole. Stiftelsens formål er å tilby yrkesfaglige og studieforberedende utdanning innenfor naturbruk, og å fremme forståelsen i

samfunnet for en helhetlig forvaltning av landbruk, natur og miljø. Skolen er i dag lokalisert på Furuset og tar inn elever fra hele landet.

Frem til 2013 ble naturbruk i Osloskolen tilbudt ved Sogn vgs. Da denne skolen ble lagt ned, og tilbudene flyttet til den nye Kuben vgs, var det uten tilbud om naturbruk. Som følge av at Natur vgs da var den eneste videregående skolen i Oslo med tilbud innen naturbruk, inngikk kommunen en samarbeidsavtale om å dekke skolepenger for elever med ungdomsrett til videregående skole og med folkeregistrert adresse i Oslo.

Skolebehovsplanen 2016 – 2026 presiserte at lite attraktive videregående skoler skulle jobbe med utvikling av tydelige faglige profiler, blant annet innen bærekraft og det grønne skiftet. Med dette som utgangspunkt startet Stovner vgs utviklingen av sin grønne profil. I skolebehovsplanen for 2019-2028, som ble behandlet av bystyret i januar 2019, lå planene om å utvikle naturbruk ved Stovner vgs inne. Skoleåret 2022/ 2023 startet Stovner vgs opp Vg1 naturbruk.

Det totale elevtallet ved utdanningsprogram i naturbruk i Oslo har over tid variert, som illustrert i følgende figur. Figuren baserer seg på tall per 01.10.2024 fra Udir.no, og omfatter alle elever på naturbruk i Oslo uavhengig av opplæringsrett og fylkestilhørighet:

Som grafen viser, var det en markant nedgang i elevtallet etter skoleåret 2018/ 2019. Etter en oppgang fra 2019/2020 til 2021/2022, har elevtallet ved naturbruk samlet sett vært stabilt lavt de to siste skoleårene. Siden skoleåret 2022/ 2023 har tilbudet om naturbruk vært organisert både ved Natur vgs og Stovner vgs, og siden januar 2024 har begge skolene vært søkbare gjennom Vigo.

Pr. skoleåret 2024/ 2025 tilbyr Stovner vgs Vg1 naturbruk, Vg2 Landbruk og gartneri, Vg2 heste- og dyrefag, Vg2 Anleggsgartner og Vg3 naturbruk studieforbereende. Stovner vgs tilbyr også Vg2 anleggsgartner, som tilhører utdanningsprogram for bygg- og anleggsteknikk, men som også kan søkes av elever fra Vg1 naturbruk. Ved Natur vgs tilbys Vg1

naturbruk, Vg2 Landbruk og gartneri (fordypning gartner), Vg2 heste- og dyrefag (fordypning hest) og Vg3 naturbruk studieforbereende.

Antall osloelever med ungdomsrett ved programområdene i naturbruk fordeler seg på følgende måte ved de to skolene, pr. 1. oktober 2024:

	Stovner vgs antall elever	Natur vgs antall elever
2022/2023		
Vg1 naturbruk	7	30
Vg2 heste- og dyrefag	Hadde ikke tilbud	20
Vg2 landbruk og gartneri	Hadde ikke tilbud	10
Vg3 gartner	Hadde ikke tilbud	20
Vg3 naturbruk studieforbereende	Hadde ikke tilbud	0
2023/ 2024		
Vg1 naturbruk	13	16
Vg2 heste- og dyrefag	3	19
Vg2 landbruk og gartneri	2	9
Vg3 gartner		
Vg3 naturbruk studieforbereende	Hadde ikke tilbud	21
2024/ 2025		
Vg1 naturbruk	16	21
Vg2 heste- og dyrefag	5	9
Vg2 landbruk og gartneri	4	9
Vg3 gartner		
Vg3 naturbruk studieforbereende	0	25

Både Stovner vgs og Natur vgs ligger i Groruddalen. Begge skolene har et utstrakt samarbeid med relevante aktører og virksomheter og det er tilstrekkelig tilgang på læreplaner, ut fra dagens søkertall til læreplaner og dagens elevtall på Vg1 og Vg2 i Oslo.

UDE har sammen med Stovner vgs og Natur vgs hatt en markedsføringskampanje for å bidra til at elever får god informasjon om utdanningsprogram i naturbruk og hvilke muligheter utdanningen gir. I januar 2024 ble det lansert en ny nettside om valg av videregående opplæring, hvor naturbruk ble spesielt vektlagt. Nettsiden har hatt 48796 besøkende siden lanseringen og naturbruk er den tredje mest besøkte siden. Filmer om naturbruk ble postet på sosiale medier og artikler med intervjuer med elever ved ulike yrkesfaglige utdanningsprogram, inkludert naturbruk, ble delt som sponset innhold i ulike nettaviser.

Historikk og status for samarbeidsavtale mellom Natur vgs og Oslo kommune

Som følge av at naturbruk skulle tilbys ved Stovner vgs, ba UDE i oktober 2021 om tilslutning til å justere samarbeidsavtalen med Natur vgs med virkning fra skoleåret 2022/2023. Justeringen bestod i at kommunen i henhold til samarbeidsavtalen dekker skolepenger for osloelever med ungdomsrett ved programområder ved Natur vgs som *ikke* tilbys i Osloskolen.

UDE fikk av daværende byråd ikke tilslutning til å justere samarbeidsavtalen med så kort varsel, av hensyn til at Natur vgs skulle få bedre tid til å omstille seg på at dette kunne medføre en reduksjon i deres elevtall. I august skoleåret 2022/2023 startet derfor Stovner vgs opp første år med naturbruk, parallelt med at kommunen midlertidig også betalte elevpenger for osloelever med ungdomsrett ved Natur vgs. I november 2022 ble justert samarbeidsavtale signert av direktør i UDE og rektor ved Natur vgs.

I mars 2023 vedtok styret ved Natur vgs å legge ned skolen ved skoleårets slutt. Bystyret fattet i etterkant av dette flere vedtak, bl.a. at byrådet skulle vurdere å innlemme Natur vgs som en del av den offentlige skolen i Oslo, i dialog med Natur vgs og Stovner vgs. I april 2023 behandlet bystyret innbyggerforslag *Redd Natur vgs – Morgensdagens skole legges ned i dag?* I den forbindelse fattet bystyret ytterligere vedtak, bl.a. om at ved en innlemmelse skulle byrådet garantere for at Natur vgs skulle få fortsatte i egne lokaler, og at skolens særpreg skulle beholdes, herunder størrelse, programområder og fleksibilitet. UDE har siden fått flere oppdrag om å følge opp vedtakene og å være i dialog med begge skolene om en mulig innlemmelse.

Den 7.06.2023 ble det avholdt et møte mellom UDE og styret ved Natur vgs hvor bystyrets vedtak og forutsetninger for vedtakene gjennomgått. I møtet ble UDE og styret ved Natur vgs enige om å iverksette en prosess med å utrede en mulig virksomhetsoverdragelse av skolen. I styremøte den 22.06.2023 besluttet styret ved Natur vgs at prosessen med virksomhetsoverdragelse til Oslo kommune skulle iverksettes.

For å sikre tilstrekkelig tid til å gjennomføre dialog, utredninger og behandling av sak til bystyret ble det i mai 2024 inngått en midlertidig samarbeidsavtale med Natur vgs om å dekke skolepenger for osloelever med ungdomsrett ut skoleåret 2026/2027. I tillegg ble det sendt bekreftelse til Natur vgs om årlig utbetaling av driftsstøtte begrenset oppad til to millioner kroner dersom skolens regnskaper viser at de hadde behov for det.

Konsekvenser av støtte til privat tilbud når tilsvarende tilbud finnes i offentlig regi

Det finnes en rekke private videregående skoletilbud i Oslo. Elever ved disse skolene dekker egenandelen/skolepenger selv. Forskrift om utdanningsstøtte § 69 gir rett til lån for å dekke skolepenger til videregående opplæring. Hittil har begrunnelsen for at kommunen dekker skolepenger for Osloelever ved Natur vgs vært at programområdet ikke ble tilbudt ved noen offentlige videregående skoler i Oslo. Kommunen har både før og etter avviklingen av Sogn vgs dekket skolepengene for osloelever med ungdomsrett på Natur vgs, så lenge de var elever på et programområde som ikke ble tilbudt ved en kommunal videregående skole.

Det er i forbindelse med saken utredet om Oslo kommune har hjemmel til å stille økonomisk garanti for én privat skole og hva som kan bli konsekvensene av dette med tanke på at det finnes flere private aktører. Kravet til likebehandling står sentralt i forvaltningsretten. Dersom Oslo kommune fortsetter å dekke skolepengene til elevene ved Natur vgs, til tross for at det finnes tilsvarende offentlig tilbud ved Stovner vgs, vil dette innebære usaklig forskjellsbehandling overfor elever ved andre private utdanningstilbud som ikke får dekket skolepengene.

Forbudet mot usaklig forskjellsbehandling gjelder generelt for forvaltningens utøvelse av skjønnsmessig myndighet. Beslutning om å dekke elevers skolepenger er mest sannsynlig å anse som myndighetsutøvelse som er underlagt forbudet mot usaklig forskjellsbehandling. Kravet om likebehandling kan tilsi at også elevene ved andre private videregående skoler i

kommunen skal få dekket sine skolepenger. Dersom Oslo kommune skal dekke skolepengene for osloelever ved Natur vgs og ikke for osloelever ved andre private videregående skoler, må det foreligge en saklig grunn for denne forskjellsbehandlingen. Dersom forvaltningen tar avgjørelser som innebærer usaklig forskjellsbehandling, kan det brukes som grunnlag for å klage og føre til ugylldighet. Videre kan usaklig forskjellsbehandling som har ført til økonomisk tap gi grunnlag for å kreve erstatning.

I henhold til forvaltningsloven skal en del avgjørelser om tilskudd mv. som ikke treffes som ledd i noen fast ordning, anses som enkeltvedtak. Beslutning om tildeling av økonomiske ytelser anses som hovedregel som enkeltvedtak, særlig dersom det er tale om ytelser som noen har et lovbestemt krav på eller som tildeles etter en fast ordning. UDE har ikke fattet enkeltvedtak om dekning av skolepenger for osloelever med ungdomsrett ved Natur vgs, men i praksis utbetalt et beløp tilsvarende skolepengene fremfor en mer omstendelig ordning der hver enkelt elev må søke UDE om refusjon av skolepengene.

Konklusjonen er at dersom Oslo kommune fortsetter å dekke skolepengene til elevene ved Natur vgs, til tross for at det finnes tilsvarende offentlig tilbud ved Stovner vgs, vil det innebære usaklig forskjellsbehandling overfor elever ved andre private utdanningstilbud som ikke får dekket skolepenger.

Gjennomgang av drift ved Natur vgs

I forbindelse med vurdering av innlemming av Natur vgs i Osloskolen er ulike sider ved driften av Natur vgs gjennomgått. I tillegg er ulike sider ved en evt. virksomhetsoverdragelse gjennomgått.

Eieform og evt. virksomhetsoverdragelse

Natur vgs er eid av en stiftelse. Dersom driften av Natur vgs skal overdras til Oslo kommune, må Natur vgs søke Lotteri- og stiftelsestilsynet om godkjenning. Stiftelsen *Natur vgs* må da avvikles eller omdannes. Egenkapitalen til stiftelsen (ca. 10 mill.) vil bli værende i stiftelsen, mens Oslo kommune vil måtte overta de avtalemessige forpliktelser skolen har.

Avtaler og regnskap

For å kartlegge hvilke forpliktelser Oslo kommune må overta ved en evt. virksomhetsoverdragelse og kostnader ved disse, har UDE med bistand fra Ernst & Young (EY) gjennomgått regnskap og økonomiske forhold ved Natur vgs. I dette inngår husleiekontrakter, leasingavtaler, lisenser for bruk av digitale plattformer, vakthold o.l. Natur vgs fikk til sammen 25,0 mill. i offentlig finansiering i 2022. Av dette gikk ca. 3,7 mill. til dekning av husleie.

Befaring og vurdering av skolens lokaler

Ifølge bystyrets vedtak skal byrådet ved en innlemmelse av Natur vgs i den offentlige skolen garantere for at skolen fortsetter i egne lokaler, også i fremtiden. Natur vgs leier i dag to lokaler. Avdeling for skoleanlegg i UDE har foretatt en befaring av disse for å vurdere investeringsbehov opp mot Oslo kommunes kravspesifikasjon for skoleanlegg.

Befaringen viste følgende:

- Lokalet i Strømsveien 323 A har blitt benyttet til undervisningsformål av Natur vgs siden 2003. Ny leieavtale ble inngått i 2023 med varighet frem til 2033. Arealet som leies er på totalt ca. 2000 m². Leieprisen er pr. 2023 på 2017 kr,- pr m² totalt 4 000 000 kr. eks. felleskostnader.

Etter befaringen av lokalet konkluderte UDE med at det var vesentlige investeringsbehov. Investeringsnivået krever en avtaletid tilsvarende investeringens levetid, altså minimum 25 år. Den foreløpige kostnadsberegningen av investeringsbehovet viser følgende utgifter:

- For middels rehab.: 77 mill. (P50) inkl. mva. i 2023-kroner (ca. 38 500,-/kvm.)
 - For totalrehab.: 154 mill. (P50) inkl. mva. i 2023-kroner (ca. 77 000,-/kvm.)
- Lokalet i Michelets vei har blitt benyttet av Natur vgs siden 2012. Arealet er innredet som garasje, verksted, lager for redskaper, undervisning samt eget rom for dressurtrening av hunder. Leieavtalen ble fornyet i 2023 med varighet frem til 31.12.2028. Arealet som leies er på totalt 531 m². Leieprisen er pr. 2023 på totalt 699 000 kr,- eks. felleskostnader.

Etter befaring konkluderte UDE med at arealet ikke kan benyttes til annet enn lager/ garasje, blant annet på grunn av mangelfull/ingen ventilasjon, dårlige sanitære forhold og mangel på dagslys. Lokalene kan ikke istandsettes til å fungere som verksted eller til undervisningsformål.

Ressursfordelingsmodell

Natur vgs har et høyt kostnadsnivå grunnet høy lærertetthet og små grupper. Ved en virksomhetsoverdragelse vil Natur vgs, i likhet med øvrige Osloskoler, få sin tildeling gjennom den ressursfordelingsmodellen for videregående opplæring som bystyret har vedtatt.

Modellen har ulike satser for ulike utdanningsprogram, og tildelingen baserer seg i hovedsak på antall grupper og antall elever per trinn og utdanningsprogram ved skolen. I tillegg gis en individrettet tildeling, basert på antall elever med lave grunnskolepoeng, antall minoritetsspråklige elever med vedtak om særskilt norsk og elever med fortrinn. For utdanningsprogrammet naturbruk var det i 2023 en sats på 1 252 112 per gruppe. I tillegg gis en sats på 55 649 kr per elev. I henhold til kommunens ressursfordelingsmodell ville Natur vgs for kalenderåret 2023 fått rundt 9,6 mill. mindre enn de mottok i statlige og kommunale midler som privatskole.

Natur vgs gikk med 2 mill. i underskudd i 2022 og 0,3 mill. i 2023, etter at de mottok 1 mill. i driftstøtte for høsten 2023. I brev til Byrådsavdeling for utdanning (UTD), sendt den 08.01.2025, meldte Natur vgs at skolen lå an til et underskudd på 1,9 millioner kr i 2024 etter at driftstøtten på 2 mill. fra kommunen var medregnet. Et lavt elevtall for skoleårene 2023/2024 og 2024/2025 har gitt skolen økonomiske utfordringer, som også får følger for de kommende skoleår. Natur vgs har derfor meldt behov for å få økt driftsstøtten i fra 2 mill. kr. til 4 mill. kr. for regnskapsårene 2024 og 2025 slik at de ikke bruker av egenkapitalen og setter skolen i en situasjon med risiko for illikviditet.

Arbeidsforhold og de ansattes fleksibilitet

Ifølge bystyrets vedtak skal lærerne ved Natur vgs ved en innlemmelse i Osloskolen ha samme fleksibilitet som i dag. UDE har gjennomgått ansettelseskontrakter, og har sammenliknet Oslo kommunes tariffavtale med *Landsoverenskomst for utdanning* som Natur vgs følger, samt gått gjennom de ansattes individuelle arbeidsavtaler. Ifølge redegjørelsen fra Natur vgs henger de ansattes fleksibilitet først og fremst sammen med den bundne tiden til lærerne og krav om tilstedeværelse utenom undervisningstid.

Gjennomgangen viser at det er små avvik mellom både individuelle og kollektive avtaler. Foreløpige funn tyder på at differansen i lønnskostnader etter en overdragelse av ansatte fra Natur vgs til Oslo kommune vil være på rundt 250 000 kroner, men totale lønnskostnader for kommunen må kvalitetssikres ved en evt. virksomhetsoverdragelse.

Byrådets vurdering

Utredningene og dialogen som er gjennomført gir grunnlag for å drøfte alternativer for veien videre. Byrådet legger følgende til grunn for drøftingen av alternativene:

- Kommunen har etter det forvaltningsrettslige likebehandlingsprinsippet ikke anledning til å utbetale særskilt driftstøtte eller dekke skolepenger for osloelever ved Natur vgs dersom samme tilbud finnes i offentlig regi. En slik praksis vil innebære usaklig forskjellsbehandling og kunne føre til erstatningsplikt.
- Det å ivareta Natur vgs sitt særpreg og egenart, slik bystyret har vedtatt, vil innebære betydelige merkostnader både på kort og på lengre sikt. Merkostnadene vil måtte finansieres innenfor Osloskolens budsjetttramme, og må også sees i sammenheng med at bystyret har vedtatt et rammekutt i økonomiplanperioden.
- Driften ved Natur vgs er pr. i dag ikke bærekraftig. Dette gjelder både med og uten den midlertidige driftstøtten fra kommunen, og skyldes at det over tid har vært synkende elevtall ved skolen og dermed svakere inntektsgrunnlag.
- Den gjeldende midlertidige samarbeidsavtalen med Natur vgs varer til og med inntaket for skoleåret 2026/2027 og vil opphøre dersom den ikke erstattes av en ny avtale.

Med bystyrets vedtak fra 2023 til grunn vurderer byrådet at det i realiteten tre alternativer bystyret må ta stilling til for veien videre:

- Alternativ 1: Kommunen overtar Natur vgs gjennom en virksomhetsoverdragelse, og driver tilbudet videre i nåværende form og lokaler. Alternativet medfører store investeringskostnader på kort sikt, i tillegg til betydelige merkostnader til drift på lengre sikt. En plan for videreutvikling av naturbruk i Osloskolen må utredes nærmere med utgangspunkt i tilbud ved både Natur vgs og Stovner vgs.
- Alternativ 2: Kommunen overtar Natur vgs og på sikt overfører elever og ansatte til lokasjonen ved Stovner vgs. Alternativet gir økonomiske besparelser for kommunen, sammenliknet med alternativ 1, men bryter med bystyrets vedtak om å garantere for at Natur vgs kan drifte videre i egne lokaler. Videre er det usikkert om styret ved Natur vgs vil godta disse vilkårene.
- Alternativ 3: Kommunen avbryter virksomhetsoverdragelsen og går i dialog med styret ved Natur vgs om å gå inngå en ny samarbeidsavtale. Alternativet innebærer at styret ved Natur vgs må reversere sitt vedtak om nedleggelse av skoledriften, og at Osloskolen ikke selv kan gi tilsvarende tilbud som tilbys av Natur vgs. Det vil også måtte gjøres en vurdering av de anskaffelsesrettslige aspektene rundt det å kjøpe

skoleplasser innen naturbruk. En plan for videreutvikling av naturbruk i Osloskolen må utredes nærmere med dette som utgangspunkt.

For å ivareta bystyrets vedtak av 01.03.2023 og 19.04.2023 på best mulig måte, anbefaler byrådet å gå videre med alternativ 3. Alternativet gir Natur vgs mulighet for å drive skolen videre i egne lokaler og bevare sitt særpreg, slik det fremgår av bystyrevedtakene. Alternativ 3 medfører også betydelige mindre økonomiske kostnader for kommunen enn alternativ 1, selv om Natur vgs vil måtte gjøre tiltak for å sikre videre økonomisk bærekraftig drift.

Samtidig innebærer alternativ 3 at Stovner vgs må videreutvikle sitt tilbud innen naturbruk slik at det supplerer og ikke konkurrerer med tilbudet ved Natur vgs. Ifølge UDE og Stovner vgs vil dette i praksis innebære å avvike tilbudet i naturbruk ved Stovner vgs, ettersom det i Oslo ikke er aktuelt å tilby Vg2 reindrift, Vg2 skogbruk, Vg2 fiske og fangst og Vg2 akvakultur. Byrådet anerkjenner at dette kan bli krevende for Stovner vgs, og vil derfor tilrettelegge for at skolen kan videreutvikle sin faglige profil og attraktive studietilbud.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Alternativ 1, at kommunen overtar Natur vgs gjennom en virksomhetsoverdragelse og driver tilbudet videre i nåværende form og lokaler, vil medføre store investeringskostnader på mellom 77 og 150 mill. til oppgradering av skolebygg. I tillegg vil kostnader knyttet til overtakelse av husleiekontrakter, ansatte samt eventuelt kjøp av enkelte av skolens eiendeler påløpe.

Alternativ 2, å overta Natur vgs og på sikt overføre ansatte og elever ved Natur vgs til Stovner vgs, innebærer at kommunen må overta avtaler Natur vgs har inngått frem til disse utløper eller kjøpe seg ut av disse. Husleiekontrakten er pr. nå årlig på 4 000 000 mill. eks. felleskostnader, i tillegg til leieavtalen om garasjen som varer til 2028 og er på totalt 699 000,- eks. felleskostnader.

Alternativ 3, som innebærer å inngå en ny samarbeidsavtale med Natur vgs, vil innebære at kommunen dekker kostnader til skolepenger pr. elev, slik praksis var tidligere. Satsen for skolepenger bestemmes av styret og har over flere år vært stabil, og ligger pr. i dag på kr. 25 000 årlig pr. elev. Gitt dagens elevtall ved naturbruk vil kostnaden være rundt 2 mill. årlig, men den kan påregnes å øke for å gjøre driften av Natur vgs mer bærekraftig.

Høringsprosess og innspill

Utkast til sak om Natur vgs og naturbruk i Osloskolen var i perioden 19.03.2025-11.04.2025 på ekstern høring. De eksterne høringsinstansene som fikk tilsendt saken er UDE, bydel Stovner, bydel Alna, Stovner vgs, Natur vgs samt Rådet for personer med funksjonsnedsettelse og Sentralt ungdomsråd. I tillegg har UTD gjennomført ett dialogmøte med Natur vgs og ett dialogmøte med Stovner vgs i forbindelse med høringen. Innen høringsfristen mottok UTD høringsinnspill fra samtlige av instansene.

Stovner vgs har levert fire høringsinnspill, henholdsvis ett fra rektor, ett fra lærere, ett fra elever og ett fra driftstyret. Høringsinnspillene gir tilslutning til at det beste alternativet i saken er at elever og ansatte fra Natur vgs overføres til Stovner vgs. Stovner vgs har god lokasjon og fasiliteter, i tillegg til et bredt og godt fagmiljø med muligheter for samarbeid på tvers av yrkesfagene. Rektor fremhever at det ikke synes som et gjennomførbart alternativ at Stovner vgs kan ha et tilbud som supplerer, ikke konkurrerer med, Natur vgs sitt tilbud. Videre fremheves det at et slikt alternativ i realiteten kan innebære at naturbrukslinja ved Stovner

vgs må legges ned, og at en risiko ved dette er at osloelever stå uten tilbud om naturbruk dersom Natur vgs skulle gå konkurs eller av andre årsaker bestemmer seg for å legge ned virksomheten.

Bydel Stovner støtter i sin høringsuttalelse alternativet som omfatter en overføring av elever og ansatte fra Natur vgs til Stovner vgs, både av økonomiske årsaker og at elever fra Natur vgs vil styrke fellesskapet ved skolen og bidra til mer mangfold. Bydelen viser til at Stovner vgs har utviklet et attraktivt og konkurransedyktig tilbud i naturbruk, og at skolen har både kapasitet og ressurser til å ta imot elever og ansatte fra Natur vgs.

Natur vgs har levert ett høringsinnspill, som inkluderer tilbakemeldinger fra elever og samarbeidspartnere. I høringsinnspillet fremheves det at det viktigste er at skolen består som egen naturbruksskole, enten den eies av kommunen eller stiftelsen. Dersom drift av skolen videreføres i stiftelsens regi, ber Natur vgs om at bystyrets intensjoner fra vedtaket i april 2023 ivaretas gjennom en mer utviklet samarbeidsavtale om rekruttering til naturbruk og hvordan Natur vgs kan bidra til å dekke kommunens behov for skoleplasser. Natur vgs påpeker at det er et stort potensial for å rekruttere langt flere elever både til naturbruk og til skolen, på grunn av utdanningsprogrammets egenart og fordi skolen oppleves som liten og trygg.

Bydel Alna viser i sin høringsuttalelse til at bydelsutvalget har forståelse for at mange ønsker å beholde tilbudet ved Natur vgs. Bydelen mener allikevel at det på lengre sikt bør prioriteres å legge best mulig til rette for et faglig og økonomisk bærekraftig tilbud til ungdom i Oslo som ønsker å utdanne seg innen naturbruk. Natur vgs har liten betydning for bomiljøene i bydel Alna, og det er etter det bydelsutvalget kjenner til lite samarbeid mellom skolen og bydels tjenester. Høringsutkastet gjør grundig rede for juridiske og økonomiske forhold samt tilstandsvurdering av skolens lokaler. Etter bydelsutvalgets vurdering tilsier utredningen at Oslo kommune overtar Natur vgs og overfører elever og ansatte til Stovner vgs.

UDE viser til at det over lengre tid er arbeidet med mulige alternativer for Natur vgs, og at det nå er behov for å ta stilling til en varig løsning. Det er UDEs vurdering at det ikke er elevgrunnlag for tilbud om naturbruk ved to skoler i Oslo, og de påpeker at merkostnader til drift av Natur vgs vil medføre en reduksjon i tjenestetilbudet til andre elever og skoler med mindre de kompenseres for. UDE understreker at det ikke lar seg gjøre å utvikle et tilbud ved Stovner vgs som supplerer, ikke konkurrerer, med tilbudet ved Natur vgs. De mener Stovner vgs har gode forutsetninger for å ivareta elever og ansatte fra Natur vgs, og viser til at naturbruk på Stovner vgs har et meget godt miljø, engasjerte og motiverte elever og lærere, samt en godt utbygd elevtjeneste.

Sentralt ungdomsråd viser til at Natur vgs har et unikt og spesialisert tilbud innen naturbruk som bør bevares og styrkes, spesielt med tanke på fremtidens klimautfordringer. Rådet understreker at naturbruk på Stovner vgs ikke kan erstatte Natur vgs, ettersom det faglige innholdet og læringsmiljøet ved Natur vgs er noe helt eget. Ettersom tilbudene ved Stovner vgs og Natur vgs har ulik profil bør de sameksistere. Rådet mener det er et behov for mer synlig og målrettet informasjon om naturbrukstilbudet til elever på ungdomsskolen, og viser til at mange elever ikke vet at naturbruk er et aktuelt og relevant utdanningsvalg. Dersom flere får kjennskap til hva utdanningen innebærer og hvilke muligheter den gir, kan det bidra til økt rekruttering og økt interesse for bærekraftige yrker.

Rådet for personer med funksjonsnedsettelse viser til behovet for å styrke naturbruk i Osloskolen, og merker seg at elevtallet synker. Videre påpeker rådet at naturbruk bør være et

godt alternativ for en del elever, og fremhever muligheten til å inngå avtaler med næringen der det tilbys læreplaner og muligheter for å bli lærekandidat. Det vil utvide skoletilbudet for denne gruppen og utvide rekrutteringsgrunnlaget til fagområdet.

Lover og regelverk, tidligere vedtak

Da bystyret behandlet sak om Oslo kommunes samarbeidsavtale med Natur vgs den 01.03.2023 ble følgende vedtak fattet:

1. Bystyret ber byrådet som en overgangsordning sørge for at samarbeidsavtalen med Natur videregående skole justeres slik at Oslo kommune fortsatt dekker skolepenger for elever med utdanningsrett som hører hjemme i Oslo for skoleåret 2023/2024 og ut skoleløpet for de som har plass på skolen dette skoleåret. En ny vurdering tas i forbindelse med behandling av ny sak om Natur vgs.
2. Bystyret ber byrådet gå i dialog med Natur vgs, og vurderer i dialog med Natur og Stovner å innlemme Natur vgs som en del av den offentlige skolen i Oslo. Byrådet legger fram resultatet av dette, samt ytterligere utredninger av konsekvensene av støtte til privat tilbud og annen styrking av naturbruksutdanninger i Oslo, inkludert å jobbe for at kompetansen hos de ansatte på Natur vgs forblir i Oslo, som egen sak til bystyret senest innen utgangen av 3. kvartal 2023.
3. Bystyret presiserer at når kommunen velger å betale skolepenger på den ikke-kommersielle Natur videregående skole for elever som er bosatt i Oslo for skoleåret 2023/2024, er det som del av en overgangsordning og satsning på naturbruk og grønne fag i kommunen. Vedtaket er en prinsipiell avgjørelse, betinget av særskilte forhold og danner ikke mønster for senere avgjørelser.
4. Bystyret ber byrådet legge inn nødvendige midler i forbindelse med revidert budsjett 2023 for å sikre at naturbrukstilbudet ved Stovner VGS opprettholdes og at Stovner vgs får økonomisk handlingsrom til å utvikle naturbrukstilbudet i en periode hvor det kan være færre elever enn ventet, uten at dette trekker midler vekk fra andre linjer eller tiltak ved skolen.
5. Bystyret ber byrådet legge frem en sak om tilbudet av naturbruksprogrammer i Oslo, og gå i dialog med aktuelle skoler for å vurdere hvordan programmene kan organiseres og tilbys i Oslo på sikt. Saken skal inneholde en vurdering av om og i så fall hvordan kommunen kan dekke skolepenger for elevene på naturbruksprogrammer på private skoler, når de samme programmene finnes i kommunal regi.

Den 19.04.2023 behandlet bystyret saken *Innbyggerforslag - Redd Natur vgs - Morgendagens skole legges ned i dag?* Bystyret fattet da følgende vedtak:

1. Bystyret ber byrådet legge inn nødvendig økonomisk støtte til stiftelsen Natur videregående skole i revidert budsjett slik at videreføring av dagens tilbud sikres i skoleåret 2023/2024.
2. Bystyret ber byrådet ved innlemmelsen av Natur vgs i den offentlige skolen, garantere for at skolen fortsetter i egne lokaler, også i fremtiden. Natur vgs sitt særpreg må beholdes ved en slik innlemmelse. Særpreget som må ivaretas handler om skolens størrelse, at de beholder dagens linjer, at lærerne har den samme fleksibiliteten som i

dag, samt at skolen også er åpen for elever utenfor Oslo. Skolen har svært høy elevtrivsel med gode resultater, har dedikerte lærere med lang faglig og pedagogisk erfaring, og ligger godt plassert i Groruddalen. Skolen har utstrakt samarbeid med flere kommunale virksomheter (Bymiljøetaten avdeling skog, Nordre Lindeberg gård, Søndre Ås gård og miljøsenter, Geitmyra skolehager). Bystyret legger til grunn at dette samarbeidet også videreføres.

3. Bystyret ber byrådet sikre at Natur vgs får bli en del av VIGO.
4. Ved en kommunal overtakelse av Natur vgs forutsettes det at også gjesteelever fra Viken (fremtidig Akershus) kan gå på skolen. Det legges til grunn at den avtalen som er mellom Oslo og Viken FK også vil omfatte elever som går på Naturbruk.

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

1. Oslo kommune inngår ny samarbeidsavtale med Natur vgs om å dekke skolepenger for elever med ungdomsrett og bostedsadresse i Oslo.
2. Utdanningsetaten utarbeider i samarbeid med Natur videregående skole en plan for videreutvikling av naturbruk i Osloskolen.
3. Byrådet tilrettelegger for at Stovner videregående skole kan videreutvikle sin faglige profil.
4. Med denne saken om Natur vgs og naturbruk i Osloskolen er bystyrets vedtak av 01.03.2023 og 19.04.2023 utkvittert.

Byrådet, den

Eirik Lae Solberg

Julie Remen Midtgarden

Vedlegg:

1. Sak om Natur videregående skole og naturbruk i Osloskolen - Uttalelse fra Bydel Alna
2. Høringsuttalelse - utkast til sak om Natur vgs og naturbruk i Osloskolen - fra Rådet for personer med funksjonsnedsettelse
3. Høring - innspill til sak om Natur vgs og naturbruk i Osloskolen - foreløpig svar fra Bydel Stovner
4. Høring - innspill til sak om Natur vgs og naturbruk i Osloskolen - Bydel Stovner.pdf
5. Høringsinnspill - utkast til sak om Natur videregående skole og naturbruk i Osloskolen
6. UDE_Natur VGS_Rapport Kostnadsbilde Stiftelsen Natur (L)(11168736)
7. Svar på ekstern høring - utkast til sak om Natur videregående skole og naturbruk i Osloskolen
8. Ekstern høring - Naturbruk i Osloskolen
9. Høringsuttalelse til sak om Natur videregående skole og naturbruk i Osloskolen
10. 2025-04-08 Høringsinnspill til sak om Natur vgs og naturbruk i Osloskolen (1) (1)
11. Innspill fra lærere som har naturbrukselever på Stovner
12. Til politikerne som vi håper kan hjelpe oss

